

voord te ge-
dische jaren
Amsterdam-
A.M.V.J. in
teekening
naar Indië

ft gezien in
brokenheid,
ze leven op
den ze een
in indische
maar weer
nieuw. Hun
en zelf moe-

is maar de
zenwicht zal
en het werk
sbodem van

en in Indië.
aal ons den
en en vooral
ien wijdt hij
met zijn bij-
zou kunnen
fen voor de
klankbodern

r Schokking
rijft:

nst in Indië
l een kring,
en weet en
ngen en zijn
is de eerst
lling in zijn
mentrekking
niaal geeste-
zija, die het
uit de wereld
ve levensvat-
e wereld van

age gekozen.
e levenshou-
en voor wie
let zijn. Dat
waar hij dat
standigheden
en doen aan-
dat hij zoo
door God

ng tot Indië
lijke kringen.
de Zending,
ven in staat
opgebouwd

erpe selectie
gaan, moeten
is nu meer
uri aan hen,
leven uit het
indt. Laat ze
de moeilij-
het immers,

ven te klagen
e bevolgings-
erkelijk leven
ervinden. Ze
hier den rug,
de inzinking,
niet dan met
k samenleven

ijd naar Hol-
en open oog
lie daar hun
voor zichzelf
er is veel af-
e verbreiding

alen in Indië.
r-Indië door-

r Schokking
an met extra
n. We wijzen
A. M. V. J.

natuurlijk het
rooiden.
oo dankbaar,
„Wacht” op
lit allang ge-
eel zijn zeker
ak van dezen

werk in ons
men, niet ge-
van een ver-
olders en zijn
kon de col-
leur” het wel
k hier zit in

de rijmboe, zou ik alle Gereformeerden, die iede-
ren Zondag hun eerediensten mogen houden, wel
willen vragen: schiep uw verstrooide broeders en
zusters niet af met een aalmoes. Zij hebben het
dubbel noodig, dat de zegen van het ambt ook
hun toekomt.”

Om deze en andere redenen meende ik dat dit
boek binnen onzen gezichtskring getrokken dient
te worden.

Het brengt ons Indië dicht bij, maar vooral
het leven van de onzen, die daar ginds hebben
te werken met hun bijzondere moeilijkheden en
zorgen. Daarbij blijft het echter niet staan.

Het toont ons ook de groote mogelijkheden, die
daar kunnen worden verwerkt en zoo wordt
het een appèl aan allen, die op welke wijze ook
met Indië te maken hebben (en wie heeft dat niet
vandaag?), vooral aan hen, die weten, dat de ver-
breiding van het Gereformeerde leven niet stil mag
houden aan de grenzen van ons grondgebied in
Europa.

Z.

J. v. d. L.

Wie wil zich belasten met het werven van
abonnees op dit blad?

Aanmelding aan ons bureau te Goes.

Het Boek der Psalmen.

II.

Heeft Ds Hasper in het muzikale gedeelte van
zijn psalmberijming allerminst onze instemming,
noch wal zijn notering der melodieën betreft in
kwart- en achtste noten, noch in zijn „triolet”-
theorie, niet minder tegenkanting staat hem van
onzentwege te wachten en zal hem ook van andere
zijden geworden over zijn „syncopé”-voorschriften,
met al den aankleve daarvan, als daar zijn: in-
korting van toon en woord in muzikale zinnen en
van poëtische versvoeten.

Welk een zware opgave deze „syncopé”-bewe-
ging voor hem is geweest, getuigt wat hij zelf
onder de Melodie van Ps. 16 bekend:

„Terwijl in Psalm 6 de syncopé gemakkelijk te
zingen is, ... leveren alle andere syncopen in de psalm-
melodieën moeilijkheden op in verband met den
rhythmus der Nederlandsche taal. Hieruit ontstaat
een conflict tusschen hen, die de melodie aan de taal
en hen, die de taal aan de melodie willen opofferen.
In deze berijming der psalmen, die de ongeëvenaard
schoone melodieën der zestiende eeuw met hun levend-
dig rhythme en kunstige structuur ongeschonden wil
bewaren, is in alle gevallen, waarin het onmogelijk
bleek den Nederlandschen tekst der woorden zóó te
bouwen, dat het taalrhythme past bij den rhythmus
der melodie, een oplossing gevonden door eene letter-
greep op twee noten te zingen. (Zulk een lettergreep
is dan cursief gedrukt). Aangezien hierdoor de
versregel niet ééne lettergreep ingekort wordt, stoort
dit soms bij de voordracht; in dat geval wordt voor
het lezen de regelmatige vorm van zulk een regel
met kleiner letter tegelijk er naast gegeven.”

En zoo, om den laatsten zin van Ds H.'s toe-
lichting te illustreren, ziet dan in Psalm 16,
regel 3 er aldus uit:

„Weet, dat mij bui-ten U niets ge-vel [U hier]

Lezen!: „Weet, dat mij buiten U hier niets
geviel”.

Zingen!: „Weet, dat mij buiten U niets geviel”!

Maar was, vragen we ons af, Ds H. zich dan niet
bewust, temeer toen hij merkte dat 't bij de voor-
dracht, bij het lezen, toch al te gek was, woord-
rhythme en accent door die ontbrekende letter-
greep te verminken, dat ook de zanger gevoel
heeft voor en recht op juiste accentuatie en arti-
culatie in muziek en woorden beide, bij het zingen?
Waarom gaf hij op die manier den zingenden
kerkganger over aan een hortende en moeizaam
voortgaande dubbele syncopéerings-practijk?

Want zoo gaat dat niet alleen in Psalm 16, maar
zeker in nóg 27 andere psalmen!

En wáartoe al dat ge-bouw en getimmer van
ezelsbruggetjes, temeer omdat, zooals wij zullen
aantoonen, er in al die psalmregels zelfs niet de
minste moeite school, in verband met den rhyth-
mus der Nederlandsche taal, den tekst zóó in te
richten dat er noch van een conflict ter eener noch
van een belemmering ter anderzijde sprake be-
hoefde te zijn?

Men oordeele, en dus ook Ds H., wèlk bezwaar
er was geweest om dien 3en regel uit Ps. 16 aldus
voor te schrijven — gezien dat er naar „een op-
lossing” gezocht moest worden —:

„Weet, dat mij bui-ten U hier niets ge-vel

Wie zal hier van geweldpleging aan tekst of
melodie, van aanranding van beider maat en ver-
deeling kunnen spreken?

Loopt alles niet even glad en effen, daar de
moeilijke, lange syncopé van Ds H. herleid werd
tot de gemakkelijke, korte, van Psalm 6

ge - na - dig

op „genadig”, waar óók even goed nog één let-
tergreep méér, zooals in ons voorbeeld, gezongen
had kunnen worden n.l. genadiglijk?:

ge - na - dig - lijk

Nog eens: laat ieder muzikkenner, vakmensch
of leek, zelf zeggen of hier ook maar één brokje
ón- of dé-natuur bij is?

En zoo ook is 't in al die psalmen, waarin Ds H.
bezig is geweest zijn huismiddeltje aan te prijzen:
30 (76, 139), 34, 39, 40, 41, 43, 60 (108), 105, 123,
124, 126, 129, 145, 148. Nergens hoeft meer de syn-
copé (opgevat als wij aangaven!) getrouzeld, ge-
talmd te worden zooals bij Ds H.'s „oplossing”.

Al die dubbele lezingen van Ds H. moeten ver-
anderd worden, wil de zangmogelijkheid zijner
psalmwoorden eenmaal ongeremd haren weg kun-
nen gaan, zooals, om nog een voorbeeld te noe-
men: Psalm 30 (4e regel):

NIET: Lezen: Uit d'afgrond weer omhoogge-
bracht.

Uit d'af - grond om - hoog ge - bracht

MAAR: Lezen en Zingen:

Uit d'af - grond weer om - hoog ge - bracht

Heeft Ds Hasper zich veel hoofdbrekens bezorgd
met de syncopen van bovengenoemde soort, be-
paald in het perikel heeft hij zich gewerkt, waar
hij zich liet verleiden overal den tekst met één
lettergreep te verminderen, ten koste van versvoet
en versrijm, en dat zóó, dat wil alles weer goed en
wel in het gelid gebracht worden, hij óm en óm
zal moeten werken, wil ook niet een mogelijke
herziening of tweede druk tot „maculatuur”, tot
misdruk worden, als met de eerste reeds inderdaad
het geval is.

Gaat het bij Psalm 20 vers 1, 2, 5 en 6 nog tame-
lijk gemakkelijk, alwaar hij van de eerste regels de
slotwoorden te veranderen heeft van scheur' in
„scheure”; offerand' in offerande; wapentuig in
wapentuigen en oorlogswerk in oorlogswerken;
met de andere 2 coupletten, 3 en 4, is het niet zoo
één-twee-drie in orde, zooals ieder wel na kan
gaan, die Ds Hasper's psalmboekje in zijn bezit
heeft.

Want waartoe hebben Ds H.'s afkortingen hem
gebracht ter wille van de syncopen?

Hiertoe: dat hij, door de syncopé in den 1en
regel van Ps. 20 in 't nauw gebracht, daar hij
verplicht was, om het metrum van den tekst-
regel, te schrijven onder de noten

Dat op uw klacht de he - mel scheu - re

dat hij voor deze impasse geen anderen uitweg
kooos dan het rijmwoord scheure dat correspon-
deert op beure uit den volgende, af te knotten tot
scheur' — een noodsporg die net zoo min noodig
was geweest, had Ds H. het juiste gevoel gehad
voor woord en toonaccent, als de door ons hier
in het begin besprokene.

Want hier had genoteerd moeten zijn geweest:

Dat op uw klacht de he - mel scheu - re

Hoe zéér tot schade van dichtertelijkheid en
woordklank in de diverse teksten deze methode
van Ds H. werkt, willen wij nog even aantoonen
uit den eersten slap dien Ds H. op zijn hobbelig
pad gezet heeft toen hij, nog vóór Ps. 20, zich met
Ps. 16 bemoeide in deszelfs laatsten regel.

Men leze aandachtig de korte en lange slot-
lettergrepen der verschillende regels

Bewaar mij Heer, Gij Toevlucht mijner ziel
Ik zeg tot U Gij zijt mijn vast vertrouwen.

„Weet dat mij buiten U hier niets geviel
„Naar wie U dient, zal ik met eerbied schouwen

„Maar mijn geluk zal 'k nooit op menschen
„'t Is alles smaand en droefheid voor de ziel!”

Een ieder voelt: die laatste regel had symme-
trisch even lang moeten zijn en moeten rijmen op
den voorgaanden, met b.v.:

„'t Is alles smaand en droefheid, smart en rouwe!”

een toonlooze slotlettergreep en geen open, óók al

weer, omdat de syncopé gescandeerd had kunnen
worden:

Niet:

't is al - les smaand en droef - heid voor de ziel!”

Maar:

't is al - les smaand en droef - heid, smart en rou - we!”

Wát echter te zeggen, om nog een paar exem-
pels ten beste te geven, van Psalm 42, te méér
ópvallend daar Ds H. zoo goed als compleet den
bekenden tekst behield:

't Hijgend hert, der jacht ontkomen,
Schreeuw niet sterker naar 't genot
Van de frissche waterstroomen
Dan mijn ziel verlangt naar God.
Ja, mijn ziel dorst naar den Heer!
God des levens, ach, wanneer,
Wanneer nader 'k voor Uw oogen,
Dat 'k in Sion U vereer?

Is dit niet zichzelf buiten de gemeenschap zet-
ten? Zal zoo aanstonds niet iedereen als 't op de
practijk aankomt, zich wrevelig en onbehagelijk te-
rug trekken als hij zingen moet (en ook hij die van
den kansel lezen moet):

dat 'k in Si - on U ver - eer?

Vooral als hij te weten komt dat met een simpel
beetje moeite, of eigenlijk heelemaal geen inspan-
ning, al dat geplooi en gepas voorkomen had kun-
nen worden, door zich aan de oude lezing te
houden, aldus voorgedragen:

In Uw Huis Uw Naam ver - hoo - gen

Precies zoo als Psalm 30

Ik wil o Heer Uw aangezicht
Hoog loven om Uw toeverzicht.
Want Gij hebt mij door Uwe kracht
Uit d'afgrond weer omhoog gebracht.
Mijn vijand kan zich niet verblijden

Gij hebt mijn le - vens - dag ver - lengd

in plaats van:

Gij schonkt mij nieuwe le - vens - tij - den

(Men zie bij al die „dichterlijke” correcties die
wij inlaschten, niet critisch naar onze woord-
replacaties. 't Ging alleen om te laten lezen, dat
er iets anders op „verblijden” moet rijmen dan
„verlengd” en dat er overal, waar Ds H. aldus
te werk ging, iets beters voor in de plaats moet
komen, iets dat niet hokt en stokt, slot noch val
heeft.)

J. Z.

Het Ned. Chr. Persbureau.

Verleden week wees ik reeds zelf op de schandelijke
artikelen van Ds G. H. Kerstens orgaan „De Banier”.
Uit den oorlog, die aan de Vrije Universiteit woedt,
slaht hij munt. De volmaakt ondeskundige schrijver
gaf aan twee menschen de schuld. Prof. Waterink zag
hij aan als auteur der door Prof. Hepp bestreden opinies
inzake de ziel (maar de klager weet niet eens,
dat kort vóór de Synode, toen de aanval op andere
hoogleraren aan de V.U. geopend werd, diens bedenke-
lijke opvattingen buiten schot gesteld zijn door een in
de ruimte blijvende verklaring). En ik was de tweede,
hoewel 't over kwesties loopt, waar ik geheel buiten
sta. „De Hernut” laat niet na, dit fraais even te ver-
melden; en in Leeuwarden is voorts een curator van
de Vrije Universiteit, Dr W. A. v. Es, die het moois,
met de passage inzake Schilder, doorgaf; de passage
inzake Waterink bleef onvermeld. En zoo moeten dan
de antirevolutionairen worden gesterkt tegen den strijd.
En dat onder die goeie Friezen! De heer Kersten heeft
maar wat nonsens te verkoopen, en ons Christelijk
Persbureau dient als luidspreeker. En anderen geven
het door, al weten ze, tenzij ze heelemaal niet bij zijn,
dat 't onzin is.

Intusschen zijn er in Leeuwarden ook nog betere
scribenten. Er is nog een classicale kerkbode, waarin
de heer H. Algra schrijft:

Dat Ds Kersten en zijn aanhangers zoo schrijven, is
natuurlijk geen wonder. Maar wel verwondert het
ons nog eenigszins, dat het Chr. Persbureau,
d.w.z. Dr H. W. van der Vaart Smit, vroeger Geref.
predkant te Grootte Lindt, dit schandelijke stuk aan
de groote pers rondzendt.

De heer Algra citeert dan het bijschrift des Christelijken Persbureau's. Het luidde als volgt:

Uiteraard is de critiek, die „De Banier“ uitbrengt, voor rekening van dit blad, doch het feit, dat „De Heraut“ in de recensie van Prof. Hepps brochure den toestand zeer ernstig noemen moet, „ernstiger, dan menigeen vermoeden of erkennen wil“ en de samen vating, die de brochure-Hepp van de als afwijkend gekenmerkte gevoelens geeft, trekken, gelijk men verwachten kon, de publieke aandacht.

De heer Algra besluit:

Want dit bijschrift suggereert: De Kersten zegt het misschien wel een beetje cru, maar Prof. H. H. Kuyper is het er in den grond toch wel eenigermate mee eens. In hoeverre die suggestie op feiten berust, kan hier buiten beschouwing blijven. Maar ieder, die „De Banier“ leest, kan geen andere conclusie trekken, dan dat Prof. Hepp omtrent het leerstuk van de onsterfelijkheid der ziel polemiseert met Prof. Schilder. De laatste is dan de man, die deze „ketterijen“ door middel van zijn „berucht“ blad onder de menschen heeft gebracht. Dat is er vierkant naast. De tweede brochure-Hepp gaat niet tegen Prof. Schilder. Natuurlijk weet De Kersten dat niet. Maar De Van der Vaart Smit had dergelijken onzin uit „De Banier“ niet mogen doorzenden, in elk geval niet met een onderschrift, dat niets recht zet, maar alleen probeert, het gedaan uit „De Banier“ door de autoriteit van Prof. H. H. Kuyper nog wat meer gewicht te geven.

Dit Persbureau mag zich wel eens herzien¹⁾. En Dr W. A. v. Es ook. En „De Heraut“ eveneens. Dit blad noemt den heer Janse. Maar de namen van de twee hoogleraren der V.U. worden verzwegen. Hoe lang zal deze voorlichtingsdienst nog duren kunnen?

De oorlog aan de V.U.

De heer H. Algra vervolgt in hetzelfde blad:

De V.U.

Neen, het gaat niet tegen Prof. Schilder in de tweede brochure van Prof. Hepp.

Het gaat, (dat weten ook zij, die geen theologen van professie zijn, heel goed), tegen Prof. Vollenhoven.

Over de kwestie zelf hopen wij nog wel het een en ander te schrijven. In „De Reformatie“ heeft De Spier van 's-Gravendeel er een uiteenzetting van gegeven. Zeer verstaanbaar, ook voor niet-theologen van professie. Daarom geloof ik, dat De Spier niet maar zulk een theoloog van professie is zonder méér. Maar een theoloog-van-professie, die de „leeringen“ van Prof. Vollenhoven heeft gesnapt. Wie het zóó kan uitleggen, heeft het zelf ook begrepen. Er zijn óók wel theologen-van-professie, die het niet hebben begrepen, door tijdsgebrek, of onvermogen, of kwaadwilligheid.

Enfin, op de kwestie zelf hopen we nog terug te komen. Maar ons interesseert ook de vraag van de positie van de V.U.

Onze Universiteit is bedoeld als Gereformeerde Universiteit. En Dr Kuyper heeft bij de opening de bede uitgesproken, dat God zelf deze stichting zou afbreken, als zij ooit de belijdenis ontrouw zou worden. Dat is goed en fier en trouw.

Vroom egoïsme zou stamelen: Ik hoop, dat de Heere mij eerst maar wegneemt... Maar zulke stamelingen zijn bijna nooit voor de volle 100 % gemeend, en dat is maar gelukkig ook. In den regel is het maar een rethorische vorm.

Maar dat andere, van den ouden Kuyper, dat is gezond en reëel. De V.U. heeft alleen bestaansrecht, als zij Gereformeerd blijft.

Nu beschuldigt de eene hoogleraar van de V.U. den ander van ernstige afwijkingen. En een derde haast zich te verklaren, dat het ernstiger is, dan menigeen vermoeden of erkennen wil.

Daarom wordt het nu tijd, dat curatoren spreken.

Als wij Prof. Hepp en Prof. Kuyper geloofden, dan zouden wij voor de V.U. geen offers meer brengen. Wij doen het tóch. Omdat wij in ons hart niet overtuigd zijn, dat het verval zoo ernstig is. Maar de curatoren weten, hoe de zaak er voor staat.

En zij hebben niet meer het recht te zwijgen.

Want zij hebben óók toe te zien op „de leer“.

Zij weten, wat Prof. Vollenhoven leert.

Zij hebben daarover hun meening gevormd.

Dat zij nu spreken!

Misschien kunnen zij mededeelen: de dwaling is ernstig, maar de zaak is in behandeling. Het Gereformeerde volk kan op ons rekenen. Wij zullen waken voor het erfdeel der vadersen.

Misschien ook kunnen zij zeggen: Wij volgen met belangstelling de pogingen van Prof. Vollenhoven en zien er een eerlijke, nog onvoltooide poging in, om de Gereformeerde belijdenis uit te bouwen. Er is in zijn werk niets verontrustends...

In elk geval, als zij blijven zwijgen, is er maar tweerlei conclusie mogelijk.

Of de curatoren verzaken hun plicht, en laten aan de V.U. dingen groeien, ernstiger dan menigeen vermoeden of erkennen wil, of de heeren Hepp en Kuyper hebben zich schuldig gemaakt aan lichtvaardige beschuldigingen.

Uit dat dilemma behoort het Gereformeerde volk, dat jaarlijks zijn duizenden offert voor de V.U., te worden verlost.

En daarom wordt het tijd, dat de verantwoordelijke instanties de onzekerheid wegnemen.

Wij moeten weten, waar we aan toe zijn.

Juist.

Beter dan het achter een persbureau en achter De Kersten aan komen dragen met nonsens van onwetenden, is het, als de curator der V.U., Dr W. A. v. Es

1) Dit Bureau verzocht me, mijn opmerking van verleden week terug te nemen. Ik doe het niet. Want ze is waar. Nóg wordt in latere persberichten mij in den mond gelegd, wat ik niet zeide.

dezen raad van zijn stadgenoot opvolgt. Niet door een inquisitie in Amsterdam te openen, doch door zijn lezers te zeggen, waar het over gaat, als hij tenminste hun wat zeggen wil.

Wij zeggen dat gerust. Dit alles heb ik zien aankomen ter Synode. Ik heb getracht, den oorlog te bezweren. Dr v. Es deed aanvankelijk mee. Later deed hij weer niet mee.

Zij, die dezen oorlog van de V.U. tegen de V.U. niet hebben willen verhinderen, moeten nu maar ronduit spreken. En beter, dan de kerken op kosten jagen voor een nieuwe synode, beter ook dan een commissie van onderzoek, die nog eigenlijk beginnen moet, nu alweer overbodig te verklaren door een zucht naar een nieuwe synode, is het, publiek te vragen:

a. waar blijven de Curatoren van de Vrije Universiteit, als inderdaad (wat ik ontken) Prof. Hepp zijn collega's terecht beschuldigt?

b. waar blijven de verband-deputaten? Prof. Vollenhoven geeft college aan alle dominees, die van de V.U. komen (precies als Prof. Dr R. H. Woltjer en Prof. Sizoo). In 't eerste studiejaar. Waar blijven zij? Als n.l. (wat ik ontken) Prof. Hepps klachten juist zijn?

Ik zeg dit vrijmoedig. Want ik heb den oorlog willen voorkomen; en ik acht Prof. Hepps klachten onbillijk. Ik stook dus geen vuurtje aan. Maar ik weiger, door tendentieuze berichtgeving den walm van Amsterdam naar Kampen te laten blazen.

Het is wel wonderlijk.

Eerst zijn de kerken verrast op de bekende manier, door de onverwachte voorstellen ter Synode, niet zonder ruggespraak met Prof. Hepp, niet zonder een polemische speech van Prof. Kuyper.

En, nu wijst men van dezelfde zijde naar een nieuwe synode?

En dat alles, omdat men aan de V.U. zijn eigen kwesties niet behandelt, in onderlinge samenspreking. Ondanks alle sympathie-betuigingen aan Den Haag-West!

De leiding zoek, schreef ik verleden jaar.

Ik herhaal het.

De aanklacht op tijd?

De S. J. Popma schrijft in „Amersfoortsche Kerkbode“:

A. Komt deze brochure op tijd? M.i. niet. Als aanklacht komt deze brochure te vroeg. Een uitgewerkte leer aangaande den mensch is in den kring van de wijsbegeerte der wetsidee nog niet gegeven. Met geheel den gedachtenangang van deze wijsbegeerte hangt 't samen, dat de kwestie van de onsterfelijkheid en wat er betrekking op heeft, systematisch besproken wordt in de anthropologie.

Prof. Dooyeweerd heeft het verschijnen van een studie over „plaats van den mensch in de kosmos“ aangekondigd. Dat zal dan de eerste wetenschappelijke studie zijn over dit onderwerp, uitgaande van de wijsbegeerte der wetsidee.

Wel is in 1934 de brochure verschenen van den heer A. Janse: „De mensch als levende ziel“. Hoewel ik allerminst het oordeel van Prof. Hepp over de wetenschappelijke kwaliteiten van den heer Janse onderschrijf, ga ik op sommige punten mee met zijn kritiek op deze brochure, maar zeker niet is er 't recht op grond van een niet-wetenschappelijk bedoeld vlugschrift, waarin uiteraard niet voldoende gemotiveerd kan worden, heel een richting openlijk te beschuldigen van afwijken van de belijdenis. Te meer daar binnenkort van den heer Janse een boek zal uitkomen, dat zijn standpunt nader omschrijven gaat. Ook dit is openlijk aangekondigd.

Prof. Hepp heeft indertijd den 2en druk bewerkt van Bavincks: „Beginselen der psychologie“. Daarin hooren we nu en dan terloops de eigen meeningen van den bewerkster in afwijking van die van den oorspronkelijke auteur. Gesteld nu eens, dat iemand daarin afwijkingen ontdekte van de belijdenis. Zou 't dan juist zijn op grond van die terloopsche uitingen hem aan te klagen of was 't niet beter de verschijning af te wachten van zijn aangekondigd boek: „Dogmatische psychologie?“ Dit klemt te meer, omdat tot nu toe telkens elke nadere uitwerking van grond-ideeën der wijsbegeerte der wetsidee aanzienlijke verheldering en wegnemen van bezwaren bracht.

B. Men kan echter opmerken: zoo lang behoeven we niet te wachten. De grondbeginselen zijn bekend, de problemen zijn scherp gesteld, er zijn uitspraken genoeg voorhanden over wat ziel en wat onsterfelijkheid beteekent volgens hen; uit dit alles is wel een scherp beeld te vormen van wat „de afwijkenden“ bedoelen. Dat is zeker mogelijk. Dat kan in een debat zelfs noodig zijn. Als men er dan maar bij zegt: uit het niet volledige materiaal vorm ik me deze voorstelling. Zoo deed 't Prof. Stoker in 1933 naar aanleiding van wat toen gepubliceerd was.

Vanuit die hoofdbeginselen en met behulp van de voorloopige meeningen construeert hij dan het zielsbegrip, dat naar zijn meening consequent thuishoort in het stelsel van genoemde hoogleraren. En aan 't slot zegt hij: „nou weet ik nie, of ek V. reg laat wedervaar, met hier die skets van wat ziel sou wees kan in sy wijsbegeerte nie, en daarom moet ons ook nie te veel waarde aan hierdie skets heg nie. Ek het op hierdie kwessie ingegaan, aan die eenkant omdat die leser en elke Calvinis die zielsvraagstuk besonder hoog stel, en onbevredig sal wees met 'n wijsbegeerte, waarvan nie ingesien word, hoe die ziel daarin 'n plek kan krij nie, — en verder om V. reg te laat wedervaar deur aan te wijs, dat hij met die probleem besig is, en ook 'n plek vin die siel het, maar veral om hierbij aan te knoop met krities opmerkinge“.

Had Prof. Hepp op de manier van Prof. Stoker gehandeld en meegedeeld hoe hij uit de verspreide uitalingen en de hoofdbeginselen zich een voorstelling had gevormd van een zielsbegrip, waartoe de wijsbegeerte der wetsidee z.i. noodwendig komen moet, wanneer ze consequent wil zijn, om daarop dan critiek te leveren, hij had een belangrijke bijdrage kunnen

geven tot het debat, waarvoor ieder hem dankbaar zou geweest zijn.

Nu hebben we een overhaaste beschuldiging gekregen, niet gericht tegen de objectieve voorstelling van zaken bij de „afwijkenden“, maar tegen 't beeld, dat Prof. H. zich construeerde. Daarom vragen we nu telkens: ligt 't aan de beschuldigten of aan de haast van den beschuldiger, dat we telkens in de brochure hooren van „onlogische redeneeringen“, „inconsequenties“ e.d.? De nuchtere lezer blijft in 't onzekere.

C. Een nieuw bezwaar doet zich voor en te sterker gevoelen, nu Prof. Hepp met de beschuldiging komt van afwijken van de belijdenis.

Uit de losse citaten, die Prof. Hepp geeft, krijgt de lezer geen inzicht in wat de wijsbegeerte der wetsidee wil. De citaten zijn wel juist. 'k Wil den auteur er ook geen verwijt van maken, dat hij den ernstigen lezer zet voor de tijdroovende taak zelf de citaten ter controle op te sporen en 't verband na te lezen, waarin ze voorkomen. Tenslotte zijn we ook niet voor ons gemak op de wereld.

Maar wel moet vastgehouden, dat de eigenlijke beteekenis van ieder citaat pas duidelijk is in verband met 't systematisch geheel van de wijsbegeerte der wetsidee.

Iemand, die de hoofdlijnen van deze wijsbegeerte niet kent, kan eenvoudig de strekking, de bedoeling, de portée van de citaten niet verstaan.

De niet nader ingelichte lezer moet zich wel afvragen: hoe komen de beschuldigten toch aan hun ideeën. Terwijl Prof. Hepp, door een schets te geven van de hoofdlijnen dezer wijsbegeerte, vrij gemakkelijk de plaats van de citaten had kunnen aanwijzen in het geheel. De indruk alsof de beschuldigten met invallende gedachten of fantasieën werken, was dan niet gewekt.

Na lezing van de brochure weet de lezer niet, welk bezwaar Prof. Dooyeweerd en Vollenhoven hebben tegen 't gangbare substantiebegrip; hij weet niet, dat slechts 't begrip van substantie, waarbij een schepsel als „dragende grond“ fungeert, wordt verworpen; hij weet niet welke verschillende beteekenissen gehecht worden aan 't woord „ziel“, hij weet niet, wat de psychische wetskring is, die niet met de „ziel“ mag vereenzelvigd worden, hij weet evenmin welke plaats het „hart“ des menschen inneemt als „boventijdelijken wortel van het bestaan“.

En dat alles is noodig te weten, om de strekking van de citaten te kunnen verstaan. Dit alles en nog meer.

D. Met deze wijze van behandeling is bovendien de confrontatie aan de belijdenisschriften voor den lezer onmogelijk geworden. Hier geeft Prof. Hepp belangrijk materiaal. Hij verzamelt de gegevens over de genoemde onderwerpen, die in de belijdenisschriften genoemd zijn. Hij geeft inzicht in wat z.i. de bedoeling der belijdenisuitspraken is. Maar het onder C. genoemde maakt controle voor den niet nader ingelichten lezer onmogelijk, terwijl ook voor den meer deskundige 't onder A. genoemde een beletsel is, om nu al tot definitieve confrontatie over te gaan.

Is de meening der bestredenen zuiver weergegeven?

Dr K. J. Popma (Apeldoorn) schrijft in „Amersfoortsche Kerkbode“:

Een debat moet beginnen met duidelijk en helder het standpunt, dat men wil bestrijden, weer te geven. Daartoe nu is vóór alles noodzakelijk, dat men de gemaakte onderscheidingen volledig vermeldt. Wil men terstond daarna opmerken, dat genoemde onderscheidingen niet ter zake dienen, best, maar het is ten eenenmale ongeoorloofd de gemaakte onderscheidingen te negeren.

Tot mijn leedwezen moet ik nu constateeren, dat Prof. Hepp met dezen eersten regel voor gezond debatteren geenerlei rekening heeft gehouden. Is dit feit op zich zelf reeds niet onbedenklijk, erger is nog, dat Prof. Hepp ook in zijn eigen betoog maar rustig gedaan heeft, alsof genoemde onderscheidingen niet bestonden. Dit nu is wel heel erg, want op deze manier kan men iemand alles in den mond leggen, wat men maar verkiest.

Deze „methode“ past Prof. Hepp allereerst toe t.a.v. den term „ziel“. Wanneer de wijsbegeerte der wetsidee van „ziel“ spreekt, gebruikt ze tal van onderscheidingen: heeft ze het over „levende ziel“, dan verstaat ze daaronder den geheelen mensch midden in de practijk van zijn bestaan; verder onderscheidt ze hart (of ziel in engeren zin) en leven; en in dat leven nog weer verschillende functies of levensuitingen, van welke dan het psychische of het gevoel er weer één is.

Dit drietal onderscheidingen is zóó verhelderend, en in zóó breeden kring bekend, dat het in hooge mate bevreemdend mag heeten, dat Prof. Hepp ze negeert, door ze nóch te vermelden, nóch zelf in acht te nemen. De schop onder het schakbord! Het resultaat kan men wel raden: iets, dat de heeren Vollenhoven en Dooyeweerd zeggen over den mensch als levende ziel of over een groep der ons bekende functies, wordt bij Prof. H. tot een stelling over het hart en omgekeerd! Zoo worden aan de wijsbegeerte der wetsidee een aantal dwaasheden in den mond gelegd, die geen harer verdedigers ooit heeft gezegd.

Dat bezwaar drukt op heel de brochure 'n eigenaardig cachet, te meer daar het zich overal doet gevoelen. In de eerste plaats in de paragraaf over het voortbestaan der ziel. Want wanneer men zegt, dat de mensch als levende ziel niet voortbestaat, wil dit alleen zeggen, dat zijn voortbestaan na den dood een heel ander is dan aan deze zijde van het graf. Dat echter de ziel in den zin van „hart“ zou ophouden te bestaan, is nooit door iemand in dezen kring beweerd. Toch wekt het alarmeerd hoofdje: „Het voortbestaan der ziel uitdrukkelijk geloofchend“ dien indruk.

Iets dergelijks treft men aan bij de bespreking van de onsterfelijkheid: de bedoelde auteurs achten het van belang „voortbestaan“ en „onsterfelijkheid“ te onderscheiden; en daarvoor hebben ze alleszins achtenswaardige motieven. Ze vonden deze onderscheiding

n.l. bij het ... dat de voorvorigen voortzenuwen. E de ondersch bestaan ook De door Pro over de zo Schrift ald het lichaa engaan, en verenigd, gen als bij entegen is den dood: Zijn kinder ook van de maar het hun ziel mand die nog te do misschien den weerge nieuwen ve

Dezelfde aanzien van wanneer di onsterfelijk klaren, da lichaam, u geldt: niet men wel b

lijkhed. Tenslotte zuimt Pro bestredene hier willen uiteenzettee geerte der stantie“: „ bij God

willen spre is er gear ook Prof. Maar hij en wil die Best! Maa

degenen, d gebruik he weerd hee tegen den pogen bin die alleen

In verbe conclusie langstellin een stapje En dat

Prof. Hepp beschrijv matie in o Hij verdes theologen citaten st controle o

Ik eerli leerde als in dezen b blike ges en op dez goede gew

citaten te ontzettend nu onb tegen bep maar her

waar het ieder wel Hepp gesa

men niet soonlijk stander a menteerin zijn tegem meeren.

Daarbij bedoelde ven. De jongste n

gedeeld, e de hoogle oog heeft

Nu zegt stem m

maar ik paniekje ge beelde in nood“ dan wekt

z e k e r h Prof. Hepp

équipage gewoonlij

dezen gu evenwicht

seinen ui blijven ve

veeleer es op zoo ru

De passie Kersten z

Volgens beschouw

Vrije Un chures, e

komt op gedrang

ler hem dankbaar

beschuldiging ge-
tieve voorstelling
aar tegen 't beeld,
aaron vragen we
digden of aan de
we telkens in de
denenningen", „In-
zeker blijft in 'on-

voor en te sterker
eschuldiging komt

Hepp geeft, krijgt
begeerte der wets-
k Wil den auteur
hij den ernstigen
zelf de citaten ter
ja te lezen, waarin
ok niet voor ons

t de eigenlijke be-
lijk is in verband
wijsbegeerte der

deze wijsbegeerte
ing, de bedoeling,
aan.

noet zich wel af-
ten toch aan hun
n schets te geven
rie, vrij gemakke-
kunnen aanwijzen
beschuldigen met
werken, was dan

le lezer niet, welk
dlenhoven hebben
hij weet niet, dat
arbij een schepsel
dt verworpen; hij
ekenissen gehecht
niet, wat de psy-
de „ziel" mag ver-
min welke plaats
s „boventijdelijken

om de strekking
Dit alles en nog

g is bovendien de
en voor den lezer
f. Hepp belangrijk
s over de genoem-
schriften genoemd
de bedoeling der
der C. genoemde
ingelichten lezer
meer deskundige
is, om nu al tot
in.

iver weergegeven?
ft in „Amersfoort-

uidelijk en helder
en, weer te geven
lijk, dat men de
g vermeldt. Wil
genoemde onder-
best, maar het is
aakte onderschel-

constateeren, dat
oor gezond debat-
ouden. Is dit feit
ijk, erger is nog,
eetog maar rustig
rscheidningen niet
nt op deze manier
leggen, wat men

illereerst toe t.a.v.
egeerte der wets-
tal van onder-
vende ziel", dat
r mensch midden
rder onderscheidt
leven; en in dat
es of levensuitin-
of het gevoel er

zoo verhelderend,
dat het in hoogte
st Prof. Hepp ze-
ten, noch zelf in
schaakbord! Het
s, dat de heeren
over den mensch
der ons bekende
stelling over het
n de wijsbegeerte
en in den mond
oort heeft gezegd.
rochure 'n eigen-
h overal doet ge-
aragraaf over het
er men zegt, dat
rthbestaat, wil dit
na den dood een
van het graf. Dat
rt" zou ophouden
dezen kring be-
nd hoofdje: „Het
geloofchend" die

e bespreking van
teurs achten hel-
sterfelijkheid" te
allesszins achtens-
e onderscheiding

n.l. bij het nadenken over de vraag, hoe ze het beroep dat de voorstanders van de leer, dat alleen de geloovigen voortbestaan, op de Schrift doen, konden ontzenuwen. Bij dit onderzoek kwam aan het licht, dat de onderscheiding tusschen onsterfelijkheid en voortbestaan ook reeds bij Kuyper en Lindeboom voorkomt. De door Prof. Hepp bedoelde auteurs nu gaven tegenover de zooveen genoemde letterij de bedoeling der Schrift aldus weer: „De ziel — in engeren zin — en het lichaam, die bij alle menschen bij den dood uiteengaan, en bij de opstanding weer met elkaar worden vereenigd, bestaan bij allen, dus zoowel bij geloovigen als bij ongeloovigen, voort. Onsterfelijkheid daar tegen is een verheven zijn boven de macht van den dood; dat is een genadegave, die God alleen Zijn kinderen schenkt". Nu zegt de belijdenis (art. 37) ook van de ongeloovigen, dat ze „onsterfelijk worden", maar het is duidelijk, dat hier alleen is bedoeld, dat hun ziel en lichaam niet opnieuw uiteengaan. Niemand die het loochent! De eenige vraag, die hier nog te doen overblijft is, of wat hier bedoeld wordt misschien niet beter door een ander woord kon worden weergegeven, of ook, of men misschien aan den nieuwen voorslag wat vijlen moet.

Dezelfde opmerking zou men kunnen maken ten aanzien van zekere buitenlandsche belijdenisschriften: wanneer die zeggen, dat de ziel — in engeren zin! — onsterfelijk is, bedoelen ze niets anders dan te verklaren, dat de ziel na den dood niet, zooals het lichaam, uiteenvalt, en ook niet slaapt. Ook hier geldt: niemand die het loochent!, maar daarom kan men wel bezwaar hebben tegen dezen term onsterfelijkheid.

Tenslotte de kwestie van „substantie". Al weer verzuimt Prof. Hepp aan te geven, wat de door hem bestredenen precies onder dezen term verstaan. Ook hier willen we zijn tekort aanvullen door een kleine uiteenzetting: de verlegenwoordigers van de wijsbegeerte der wetsidee verstaan onder het woord „substantie": „vaste grond". Vandaar, dat ze alleen bij God van „substantialiteit" of „zelfstandigheid" willen spreken; en wanneer men dit woord zou neemt, is er geen Gereformeerde, die hun niet bijvalt; ja ook Prof. Hepp is het dan volmaakt met hen eens. Maar hij verstaat onder substantialiteit iets anders, en wil die gedachte in de toekomst nader uitwerken. Best! Maar dan is het ook heel goed mogelijk, dat degenen, die hij thans bestrijdt, tegen zulk een woordgebruik heelemaal geen bezwaar hebben! Prof. Dooyeweerd heeft reeds verklaard geen bezwaar te hebben tegen den term „substantie", maar wel tegen het pogen binnen het geschapene de vastheid te zoeken, die alleen bij God te vinden is.

In verband met het bovenstaande moet de eindconclusie wel luiden: deze brochure, met zooveel belangstelling verwacht, heeft het debat bijna nergens een stapje verder gebracht.

En dat is heel jammer.

De S.O.S.-seinen van den marconist.

Prof. Hepps brochure (II) wordt ook door Dr H. Kaajan besproken. In „Utr. Kb." merkt deze op:

Prof. Hepp volhardt bij zijn voornemen om bij de beschrijving van de symptomen der dreigende deformatie in onze kerken geen personen te vermelden. Hij verdedigt dit o.a. met dit argument, dat door theologen van professie de personen, die achter de citaten staan, vanzelf herkend worden. Zij kunnen controle oefenen, zooveel zij willen.

Ik eerbiedig gaarne het beter oordeel van een geleerde als Dr Hepp is, toch kan ik zijn beschouwing in dezen heusch niet bewonderen. Als ik uit de publieke geschriften van anderen woordelijk citeer en op deze citaten mijn aanvallen richt, eischt de goede gewoonte, dat ik dan precies aangeef, waar deze citaten te vinden zijn, te meer, omdat met citaten ontzettend kan geknoeid worden. Ook laadt Prof. Hepp nu onbedoeld de verdenking op zich, dat hij tegen bepaalde personen iets in zijn schild voert, maar hen niet openlijk durft te noemen. Trouwens waar het over zulke belangrijke dingen gaat, mag ieder wel weten, wie de verwekkers van de door Prof. Hepp gesignaleerde symptomen zijn. Daardoor wordt men niet „persoonlijk". Als iemand in een debat „persoonlijk" wordt, tast hij het karakter van zijn tegenstander aan, verlaat hij den weg van zuivere argumenteering en brengt hij voorvallen uit het leven van zijn tegenstander naar voren, die hem kunnen blaameeren.

Daarbij komt, de namen van de door Prof. Hepp bedoelde personen kunnen toch niet verborgen blijven. De J. M. Spier van 's-Gravendeel heeft in het jongste nummer van „De Reformatie" reeds medegedeeld, dat Prof. Hepp o.a. den heer A. Janse en de hoogleraren Vollenhoven en Dooyeweerd op het oog heeft en uit hun werken citeert.

Nu zegt Prof. Hepp, dat hij allermint een panekstementing wil wekken. Ik wil het gaarne gelooven, maar ik vrees, dat hij zijns ondanks toch een klein panekje in onze kerken aan het wekken is. Zoodra ge beiden gebruikt als „het schip onzer Kerken is in nood" en „de marconist zendt S.O.S.-seinen uit", dan wekt ge in elk geval een sterk gevoel van onzekerheid en dreigend gevaar. En nu moge Prof. Hepp schrijven, dat op een schip in nood „de équipage zich zoo mogelijk nog kalmer gedraagt dan gewoonlijk", dan meen ik, dat Prof. Hepp zich aan dezen gulden regel zelf niet houdt. Hij is niet een evenwichtig marconist, die in alle stilte zijn S.O.S.-seinen uitzendt, zoodat de passagiers zelve onkundig blijven van de perikelen, waarin zij verkeeren, maar veeleer een Radio-omroeper, die zijn S.O.S.-berichten op zoo ruim mogelijke schaal den aether inslingert. De passagiers kunnen ze ook hooren, ja, zelfs De Kersten zit aan de Radio te luisteren.

Volgens De Spier gaat het dus primordiaal tegen beschouwingen, door twee hoogleraren van onze Vrije Universiteit in wetenschappelijke werken, brochures, enz. naar voren gebracht. Is dit waar, dan komt opnieuw onze Vrije Universiteit leelijk in het gedrang en wordt het vertrouwen, dat ons Gerefor-

meerde volk in deze geliefde stichting heeft, thans ernstig geschokt. Volgens Prof. Hepp wordt het voortbestaan van de ziel na den dood uitdrukkelijk geloofchend, het eigen bestaan van de ziel in onderscheiding van het lichaam ontkend en de onsterfelijkheid der ziel verworpen. Dit zijn hoogst-ernstige beschuldigingen, die, als ze werkelijk zoo geleerd worden, in onze Gereformeerde Kerken onmogelijk kunnen worden geduld. En men staat verbaasd, dat zulke beschouwingen van de katheders onzer Vrije Universiteit onzen studenten worden geleerd. Het kan niet anders, of onze Vrije Universiteit zal weer in het hoekje komen te staan waar de slagen vallen en dit in het gedenken van Dr Kuypers geboortedag! Ware het niet verstandiger geweest, indien de hoogleraren onzer Vrije Universiteit, die nu S.O.S.-seinen naar onze kerken uitzenden, aan de Universiteit zelve hun collega's tot de orde hadden geroepen in plaats van zulke diepe problemen voor het forum van ons kerkelijk publiek te brengen? Of is dit reeds geschied en had hun betoog op de hoogleraren Vollenhoven en Dooyeweerd geen vat, zoodat zij zich, ten einde raad, tot de kerken hebben gewend? Wij wandelen in dezen in raadselen op aard en niemand is er, die 't ons verklaart.

Wat den inhoud dezer tweede brochure van de hand van Prof. Hepp betreft, dan wil ik gaarne mijn bewondering uitspreken voor den helderen betoogtrant van dezen eminenten geleerde. Hij geeft zijn gedachten in schoonen en doorzichtigen vorm weer. Ge hebt in den hoogleraar Hepp met den echten professor te doen, die diepe problemen glashelder weet voor te stellen. Deze brochure is zeer leerzaam en ik zie ze gaarne in handen van elk eenigszins ontwikkeld kerklid. Zoodat Prof. Hepp op zijn colleges steeds instructief en lucide doceert, schrijft hij ook 't is een keurig stuk werk, dat blijvende beteekenis kan hebben. Toch vraag ik mij ernstig af of Prof. Hepp en de door hem bestredene auteurs niet 'n beetje langs elkaar heen praten. Ik kan mij nog moeilijk indenken, dat mannen als Prof. Vollenhoven en Prof. Dooyeweerd zoo van den soliden weg zijn afgedreven. Is dit werkelijk waar? Of schuilt de fout bij den heer Janse, die te ver zou gaan? Maar hebben de woorden, door deze geleerde mannen bezegd, wel denzelfden zin, dien wij er aan geven? Daarop komt het allereerst aan. 't Wil er voorloopig bij mij nog niet in, dat wij ons in geleerden als Dooyeweerd en Vollenhoven zoo schromelijk hebben vergist. Ik wacht met spanning den verderen loop dezer affaire af. Laten we den Heere bidden, dat de rust in onze kerken spoedig kan terugkeeren en de dreigende onheilen worden afgewend.

Luciditeit en klaarheid, ja, maar ook preciese weergave van het gevoelen der bestredenen? Ik heb het reeds ontkend. En daarop komt het aan.

Commissielid tegen commissielid.

De H. K. Vellenga schrijft in „Geref. Kbl. Drente en Overijssel":

Indertijd is hier uiteengezet, dat een kerkelijke procedure, die niet den gewonen weg van mindere tot meerdere vergadering volgt, geen bewondering verdient.

En dat het als zoodanig geen bewondering verdient wanneer een Generale Synode een commissie instelt om „afwijkende opvattingen" te onderzoeken, wanneer zich nog geen enkele mindere vergadering met zulk een onderzoek heeft gemeend te moeten bezig houden.

Dat is dan geen afwijking van de belijdenis, maar schijnt mij wel een van de gangbare opvatting afwijkende interpretatie van de kerkenorde.

Maar nu de commissie gekomen is en nu ons eenige malen door deze en gene is voorgehouden, dat wij niet op genomen besluiten terug moeten komen, als dat tenminste niet noodig is, leggen wij ons daarbij neer.

Maar wanneer er een commissie van deputaten benoemd wordt, schijnt mij dat aan degenen, die zich een benoeming in zulk een commissie laten welgevalen, toch wel den plicht op te leggen niet op een eventueele beslissing vooruit te loopen.

En dat is nu wel het geval.

Prof. Hepp maakt deel uit van de „commissie van acht", Prof. Schilder maakt er deel van uit, Prof. Vollenhoven, die dan één dergenen is, die „afwijkende gevoelens" voorstaat, maakt er deel van uit.

Terwijl de Synode de opdracht gegeven heeft op de eerstvolgende Synode rapport uit te brengen en terwijl deze opdracht klaarlijklijk door de benoemden is aanvaard, brengt Prof. Hepp bij voorbaat al een soort prae-advies uit, om het nu maar niet klaarder te zeggen.

De haast, waarmee de zaak wordt aangesneden, is desnoods te loven, maar het adres waaraan dit prae-advies bezorgd wordt, is verkeerd.

Het is mij niet bekend of er regels bestaan voor deputaten voor diverse aangelegenheden op het punt van publicatie van hun gevoelens.

Maar ook al bestaat hierin volkomen vrijheid, zoo schijnt het mij toch een vreemde manier van handelen als commissielid een opdracht van een synode te aanvaarden om over drie jaar aan haar opvolgster een rapport te doen toekomen en reeds lang vóórdien privé publiekelijk uit te maken, dat de zaken niet in orde zijn.

Dat te onderzoeken en vaat te stellen was, en men houde het mij ten goede wanneer ik het zeg, aan een commissie opgedragen en niet aan een enkeling en wij verwachten geen privé-meeningen meer, maar wij verwachten nu een commissoriaal rapport. De commissie is juist mede ingesteld om de „onrust" te bezwären, de leden er van hebben niet de individueele opdracht die te maken.

En wanneer het waar is wat Prof. Hepp in zijn brochures schrijft en er moet van afwijking van de belijdenis gesproken worden, dan is de plaats waarover daar gesproken moet worden niet een brochure, maar

de commissoriale vergadering en dan is het adres waaraan deze meening bekend gemaakt moet worden, niet het gereformeerde publiek, maar wederom de commissie en zoo noodig een vervroegde synode.

Het is te betreuren, dat Prof. Hepp zijn brochures de wereld inzendt.

Nu de zaken, waarover hij spreekt, eenmaal aan deputaten ter onderzoeking zijn opgedragen, van welke deputaten hij er zelf een is, zal ieder het prijzen wanneer hij met ijver en nauwgezetheid van den stand van zaken kennis neemt, maar verwacht men een commissoriaal oordeel en een synodale uitspraak.

Wanneer ik deze dingen zeg gaat het er mij werkelijk niet om mij met dingen te bemoeien, die mij niet aangaan en naar het woord van den Spreukendichter te lijken op iemand, die een hond bij de ooren grijpt.

Het besprokene gaat ons allemaal aan. Verreweg de meerderheid van ons weet niets af van verschil van opvattingen, leergeschillen, afwijkingen van de belijdenis en wat er meer aan de orde mag heeten te zijn.

Wanneer men zegt, dat de ziel niet substantieel is, maakt dat in het algemeen op ons denzelfden indruk als wanneer iemand zegt, dat de ziel wel substantieel is.

Verreweg de meesten van ons hebben geen verstand van de dingen, die aan de orde zijn en kunnen niet beoordeelen of wij van leergeschillen of van meningsverschillen moeten spreken.

Dat zijn problemen, die misschien voor één procent van de gereformeerden leven.

Maar wanneer onze leiders ons onverbroken voorhouden dat er gevaren dreigen, dat de toestand ernstig is, dat er afwijkingen van de belijdenis zijn, dan vragen wij, dat ze de kerkelijke wegen bewandelen en dat ze bij de behandeling van aan de orde gekomen vraagstukken het pad gaan, dat de Synode nu gewezen heeft.

Dan houden ze ons vertrouwen, allemaal. Maar anders raken wij met elkaar het spoor bijster. En het is te hopen, dat wij daarvoor bewaard worden en dat de dreigende kerkrechtelijke deformatie te goeder uur bezworen mag worden.

Kerkrechtelijke deformatie, — volkomen juist.

Het portret juist?

Ds A. M. Boeijinga schrijft in „Haarlemsch Kbl.", nadat hij Prof. Hepps beschuldigingen heeft weergegeven:

Welken indruk moet dit nu maken op argelooze Gereformeerden? Niemand kan van hen eischen, dat zij zich inwerken in de studiën dergenen, die hier aangevallen worden. Doch dan kunnen verreweg de meesten van hen uit het gepubliceerde moeilijk iets anders opmaken dan dat er onder ons zouden zijn die eigenlijk zeggen: dood is dood. En dat dit hen schokt en bij voorbaat voor de andere afwijkingen hevig verontrust, ligt voor de hand.

Wie den vrede van Jeruzalem bemint, zou dan ook met dit punt zeker niet begonnen zijn.

En ware nu het zogenaamd „afwijkend gevoelen" zuiver weergegeven, dan zouden we ons er desnoods nog bij kunnen neerleggen, dat de schrijver dit punt als eerste onder handen heeft genomen. Het zou vroeger of later toch ter sprake moeten komen. Doch ik heb den vorigen keer er al op gezinspeeld, dat de aangevallenen in die weergave moeilijk hun eigen portret zullen herkennen.

Daarom heeft Ds Spier van 's-Gravendeel het goede werk van vrede-stichter gedaan door ons volk in „De Reformatie" in te lichten over wat de Calvinistische wijsbegeerte der Prof. Vollenhoven en Dooyeweerd dan wel leert over dit punt. Om den vrede van Jeruzalem geef ik uit zijn schrijven een gedeelte door.

Vervolgens geeft Ds Boeijinga het artikel van Ds Spier, dat onze lezers reeds kennen, om dan zijnerzijds te besluiten:

Blijkt hieruit niet, dat Prof. Hepp te voren niet met zijn „afwijkende" collega's gesproken heeft? Want heeft hij dit wel gedaan, dan zou zijn beschuldiging in een heel eigenaardig licht komen te staan.

De stem van Ds J. G. Feenstra.

Omdat in „De Heraut" Ds J. G. Feenstra wordt geciteerd, en de lezer van dat blad den indruk krijgt, dat deze predikant ongeveer in dezelfde lijn redeneert als „De Heraut", citeer ik onder een afzonderlijk hoofd diens allerjongste artikel over Prof. Hepps klachten:

Ten zeerlate betreur ik, dat Prof. Hepp op den ingeslagen weg is voortgegaan. Mijns inziens had hij dat niet moeten, zelfs niet mogen doen!

Er is door de Synode een commissie benoemd, om over de verschillende zaken, na ernstige studie, rapport uit te brengen. Prof. Hepp heeft in deze commissie ook zitting. Hij heeft dus alle gelegenheid, daar te zeggen, wat hij wil. Hij kan in die commissie met al zijn bezwaren vrijmoedig komen. En daarom had Prof. Hepp m.i. moeten zeggen: Nu schrijf ik niet!, voordat de commissie haar taak rustig heeft volbracht. Wat beteekent het toch, om nu al dat stof op te jagen? Dat is niet, zooals het behoort. Ik hoop en vertrouw, dat de andere leden van de commissie niet brochures gaan uitgeven over deze materie!

Ten tweede gaat Prof. Hepp nu wel wat ver uit den koers.

De kerk wordt onrustig gemaakt. Het gaat tegen de opvatting van den heer A. Janse, hoofd van een Christelijke school te Biggekerke, en van de hoogleraren Dr Vollenhoven en Dr Dooyeweerd, beide professoren aan de V. U.

Maar dat is toch in de eerste plaats een academische kwestie. Kan Prof. Hepp zoo moeilijk het adres van zijn beide collega's vinden? Of, als hij eerst wel broederlijk en ernstig met hen gesproken heeft, wat men toch mag verwachten van iemand, die

Aan onze Abonnees!

Wij mogen U met vrijmoedigheid vertellen, dat het aantal abonnees steeds toeneemt en dat vele abonnees in het werven ijverig zijn.

Doet U ook al mee?

Als blijk van erkentelijkheid hebben wij een lijst met een keur-collectie boeken samengesteld, waaruit abonnees, die één of meer nieuwe abonnees aanbrengen, een keuze kunnen doen. Wilt U uw krachten beproeven? Indien U ons de lijst aanvraagt, zenden we ze U gaarne toe.

Bovendien stellen we voor den abonnee, die vóór 1 April 1937 de meeste nieuwe abonnees aanbrengt, nog als premie beschikbaar de drie delen van Prof. Dr. K. Schilder's „Christus in Zijn lijden“.

Succes toegewenst door de uitgevers

Oosterbaan & Le Cointre - Goes

zulk een brochure schrijft, waarom heeft Prof. Hepp zich dan ook niet gewend tot het Curatorium van de Vrije Universiteit, en waarom heeft hij dan de curatoren niet gewezen op de „ernstige dwalingen“ die twee knappe professoren hebben en verkondigen. (Zie blz. 79).

Moeten dan de menschen allemaal onrustig gemaakt worden?

Nog iets. Prof. Hepp wil geen namen noemen. Wie echter een beetje op de hoogte is, weet, wie hij bedoelt. En dat is geen goede manier van polemieken.

Wie iets te zeggen heeft, moet er bij zeggen, tegen wie hij het heeft!

Maar dan het citeren zelf!

Ik wil één voorbeeld noemen. Dr Hepp neemt een klein stukje uit „de Wijsbegeerte der Wetsidee“ van Dr Dooyeweerd, Dl. III, blz. 629.

Hier volgt wat Hepp citeert (de spatieering is van Prof. Hepp):

„Een derde schrijft: Het probleem inzake de tijdelijke verhouding van „ziel“ (als complex der psychische en logische functies) en „lichaam“ in den zin van afzonderlijke „substanties“ (is) als zelfschapen schijnprobleem der immanentie filosofie onderkend. (Hier laat Dr Hepp weg de woorden: gelijk ik te zijner tijd, bij de verdere ontwikkeling van de Wijsbegeerte der Wetsidee, uitvoerig hoop aan te toonen).

En tenslotte — en dit in de voornaamste plaats — moeten wij principieel iedere opvatting van het menselijk „ik“ afwijzen, welke de menselijke persoonlijkheid verzelfstandigt, of wel als immanent „psychologisch“ of „geestelijk“ „aktcentrum“ vat“.

Dit citaat geeft Prof. Hepp dus van Dr Dooyeweerd. Maar mag ik dan onze lezers heel even wijzen op wat Prof. Dooyeweerd schrijft één bladzijde tevoren?

Op blz. 628 lees ik: „Maar de mensch is voor de eeuwigheid bestemd, niet in een abstract speculatief rede-bestaan, maar naar zijn volle persoonlijkheid, in haar rijke concrete individualiteit“. Hier is de spatieering van Dr Dooyeweerd zelf. Het is haast niet te denken, dat Prof. Hepp dit niet gezien heeft! Uit de drie delen van het levenswerk van Dr Dooyeweerd worden een paar zinnestjes genomen, en wat er vlak bij staat, wordt niet eens genoemd. Ik kan nu begrijpen, waarom Prof. Hepp graag citaten geeft zonder naam en plaats te noemen.

Neen, Prof. Hepp moet op dezen weg niet voortgaan. Zoo komt er noodloosze onrust. Hij moet wachten tot de commissie klaar is met haar arbeid. Want nu worden de verhoudingen tevoren al vertroebeld, door een lid van de commissie tegenover een van de andere commissieleden (Prof. Vollenhoven).

En dat is geenszins de bedoeling van de Synode geweest!

„Moet dat nu zóó“?

Ds A. H. Oussoren schrijft in „Zeuwsche Kerkbode“:

Academische kwesties, die nog niet half zijn uitgemaakt, daarvoor interesseeren zich onze broeders en zusters voorloopig weinig.

Wel natuurlijk zoodra ze als een leer verkondigd worden.

Bovendien is er nog zoiets geweest, als een Synode. En naar mijn beste weten hebben de leden van die Synode besloten (dus ook Prof. Hepp), om toch vooral broederlijk te debatteeren en niet onnodig te debatteeren.

En zie, één van de eersten, die nu weer het offensief opent, is na Prof. H. H. Kuyper, Prof. Hepp.

Waar nog bij komt, dat Prof. Hepp adviseur is om meningsverschillen die gangbaar zijn, eens na te gaan.

En zie: daar gaat me nu een adviseur zijn eigen opinie over een academisch vraagstuk bij voorbaat den volke bekend maken.

Ik kan me begrijpen, dat onze broeders en zusters zullen vragen: moet dat nu werkelijk zoo?

Wordt door zulk een optreden geen schade aangericht aan de zaak des Heeren?

Waartoe de menschen vermoed met vraagstukken, waarover de geleerden met elkander het nog niet eens zijn?

Verschillende zuchten heb ik reeds van de week opgevangen van broeders, die de brochure gelezen en nog eens gelezen hebben, maar er niets van begrepen. Geen wonder.

Hier worden onderlinge theologen-geschillen gebracht op een plaats waar ze niet hooren.

We zouden het daarom ook ten zeerste toejuichen, indien Prof. Hepp zijn aanvallen staakte.

Zoo worden anderen weer genoodzaakt zich te verdedigen, vooral de aangevallenen: de heer Janse van Biggekerke en de Hoogleeraren in de Wijsbegeerte aan de V.U.

We kunnen heusch onze kracht beter gebruiken.

Voor wie naar Canada willen gaan.

Ds P. Prins schreef in het „Ouderlingenblad“:

Een broer van mij, die zich tien jaar geleden als farmer in Canada vestigde, en zoowel door zijn ervaring als door zijn betrekkingen met officieele instanties een goeden kijk heeft gekregen niet alleen op de levenskansen, die daar voor Hollanders bestaan, maar ook op de gevaren, die ze er kunnen loopen, schreef mij dezer dagen o.a. het volgende:

„De vraag houdt me den laatsten tijd meer en meer bezig, wat er hier gedaan kan worden tot uitbreiding van het Calvinistisch leven. Er zijn in den loop der jaren al verscheidene gereformeerde gezinnen in dit land gevestigd, doch een groot deel daarvan is strijdensmoede afgezakt. Zoovelen hebben bij hun vertrek uit Holland te weinig gedacht aan het bewaren van geestelijke gemeenschap. De een is hier en de ander daar terecht gekomen; sommigen waren in de waan, dat in elke plaats wel een Gereformeerde kerk zou zijn. Velen, die zich hier gevestigd hebben, ervaren met amara, dat ze geen geestelijk contact met hun omgeving kunnen krijgen. En als men eenmaal gevestigd is, kan men niet gemakkelijk verhuizen naar een plaats in de omgeving van een der weinige Gereformeerde kerken hier in Canada.

Canada is een van de weinige landen, die nog geschikt zijn voor emigratie. Wat kan er gedaan worden voor de geestelijke belangen van de gereformeerden, die hier nog zullen komen — wie weet hoe velen? Naar mijn overtuiging moeten zij zich zooveel mogelijk in eenzelfde streek vestigen. Waar kerken zijn is het land het dichtst bevolkt, dus duur; waar het land goedkoop is zijn geen kerken. Daarom moet men bij vestiging voeling houden met elkaar en met reeds in Canada wonenden. Dan kan in zoo'n streek een bloeiende kerk ontstaan, en kan de geestelijke verzorging met kracht worden ter hand genomen. Zou de kerkelijke pers er iets voor kunnen doen, dat de broeders, die uit Holland willen overkomen, zich met elkaar in verbinding stellen?“

De schrijver verzocht Ds Prins het volgende stuk te publiceren:

Een enkel woord aan Gereformeerden, die aan emigreeren denken.

Ofschoon het aantal der gereformeerde Hollanders, die de laatste jaren naar Canada emigreeren, niet zoo groot was, is ondergeteekende er van overtuigd, dat er heden velen zijn, die zich de vraag stellen: Wat staat ons te doen? Is onze plaats nog hier of hebben we in Canada onze verdere levensroeping te volbrengen?

Hoewel de Canadeesche regeering meer eischen stelt aan immigranten, dan 10 jaar geleden, zijn deze voor velen toch geen onoverkomelijk bezwaar om hier te komen. Van regeeringszijde wordt veel meer gedaan om op stoffelijk gebied de komenden bij te staan, dan vroeger.

Doch voor ons Gereformeerden is er een andere vraag, die klemt: Wat aangaande onze geestelijke belangen? Deze vraag laat ook mij hier niet los. Voor hen, die over weinig kapitaal beschikken, is het te bezwaarlijk zich in de omgeving der enkele Gereformeerde kerken die hier zijn te vestigen, wegens de dichtere bevolking en de daaruit voortvloeiende hogere landprijzen. Er is hier nog veel goed land, waar met weinig geld, onder Gods zegen, de vlijtige hand een levensbestaan kan vinden. Als nu eenige gezinnen zich vereenigen en in dezelfde omgeving zich vestigen, kan er op geestelijk gebied ook wat opgebouwd worden. De ervaring, die ik hier heb opgedaan, heeft me getoond, dat dit voorheen door velen niet genoeg overwogen is. Zoo heeft de een zich hier en de ander zich daar gevestigd, en de uitkomst hiervan was, dat het velen te moeilijk werd om staande te blijven. Gezien de moeilijkheden die voortvloeien uit de muren van Jeruzalem is de weg om den vijand te weerstaan om niet te veel plaatsruimte te vragen moest ik beknopt zijn, maar belangstellenden kunnen zich vrij tot mij wenden om uitvoeriger inlichtingen, en zullen mij bereid vinden hen zooveel in mijn vermogen is te helpen.

J. PRINS,

Beverly — Alta — Canada.

Prof. Dr G. Ch. Aalders merkte zijnerzijds in het „Ouderlingenblad“ op:

Van Ds P. Prins te Deventer ontving ik een schrijven, dat betrekking heeft op de vestiging van Gereformeerde Nederlanders in Canada, met verzoek dit te willen opnemen in ons Ouderlingenblad. Ik voldoe aan dit verzoek zeer gaarne, aangezien de zaak die in dat schrijven behandeld wordt mij voorkomt van zeer groot belang te zijn. En daar mij door de Generale Synode onzer kerken is verzoekt mij te willen belasten met de ontvangst en de overmaking van gelden voor de Gereformeerde kerken in Canada, gevoel ik mij gedrongen de bijzondere aandacht op dit belang te vestigen. Want het is goed, het is kostelijk, dat wij de in Canada geformeerde kerken financieel steunen; maar het is ongetwijfeld van nog meer beteekenis, dat wij, voor zoover wij daaraan iets doen kunnen, de mogelijkheid van de vestiging van meerdere Gereformeerde kerken helpen vergrooten. En daartoe lijkt ons de raad, die vanuit Canada zelf gegeven wordt, zeer dienstig; zoodat wij er van ganscher harte toe medewerken om daaraan bekendheid te geven en daardoor belangstelling te vragen.

Op verzoek van Prof. Aalders en Ds Prins neem ik ook in ons blad deze mededeelingen op. De zaak lijkt me de aandacht van ons volk ten volle waard.

K. S.

DREIGENDE DEFORMATIE

In deze reeks verscheen heden de

3^e BROCHURE

over
DE VEREENIGING VAN
DE BEIDE NATUREN
VAN CHRISTUS

door
Prof. Dr V. HEPP

Prijs f 1.20

Voor intekenaars op de reeks is de prijs f 1.—

Intekening op deze serie geschriften van Prof. HEPP is noodig voor ieder, die op de hoogte wil zijn van alle ingrijpende, actuele kwesties, die de belijdenis raken en waarover op het oogenblik verschil van mening is.

In elken Boekhandel

J. H. KOK N.V. KAMPEN

Zij, die zich thans op ons blad abonneeren, ontvangen de tot 1 April a.s. verschijnende nummers gratis.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Tweetal te:

Nieuw-Beets: Cand. D. A. Zijlstra, hulppred. te Mechelen en Cand. H. van Twillert, hulppred. te Beckbergen.

Afscheid van:

Moerdijk: M. P. Feringa. Tekst: Zondag 1 H. C.

Candidaten tot den Heiligen Dienst.

In de j.l. Woensdag te Hoogeveen gehouden vergadering van de Classis Meppel der Geref. Kerken is peremptor examens afgelegd door den heer C. Spek, theol. cand. te Breda, beroepen predikant te Nijveen.

De heer Spek werd met algemeene stemmen toegelaten tot den Dienst des Woords en der Sacramenten.

GEREFORMEERDE GEMEENTEN.

Bedankt voor:

Middelharnis en voor Opheusden: H. Ligtenberg te Liss.

NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK.

Beroepen te:

Boven-Hardinxveld (toez.): T. v. d. Hee te Polsbroek. Brouwershaven (toez.): Cand. Drs K. H. Siccamo te R'dam. Hantum (toez.): J. W. v. d. Heil te Kattendijke. Rotterdam: I. P. de Waal te Hengelo. Oldebroek: B. G. C. Steenbeek te Bennekom. Wittewierum-Lellens: Cand. J. Kramer, hulppred. te Boelenslaan.

Zwartewaal: Cand. G. H. W. v. d. Medevoort te Utrecht.

Aangenomen naar:

Farmsum: Cand. A. v. d. Most te Bussum. Oosterhout (N.-B.): Cand. C. R. Plomp, hulppred. Vaassen: H. C. J. van Deelen te Oosterend (Fr.).

Bedankt voor:

's-Heer Abtskerke: E. Raams te Hoek. Makkum: J. W. van Swigchem te West-Terschelling. Oostrum-Jouswier: Cand. J. Kramer, hulppred. te Boelenslaan.

Intrede te:

Oosternieland-Oldenzijl: Cand. D. Kramer. Tekst: 2 Petr. 1:19. Weerselo: Cand. H. A. Brongers. Tekst: 2 Cor. 4:5a. Wijckel: Cand. G. J. Hintsbergen. Tekst: Richt. 7:11a.

LOSSE NUMMERS.

Herhaaldelijk komen bij ons aanvragen in om losse nummers van „De Reformatie“, waarin één of ander artikel is opgenomen, zonder vermelding van datum of jaargang van het verlangde nummer. We moeten er de aandacht op vestigen, dat de administratie zich onmogelijk kan belasten met het nazoeken daarvan. Wij verzoeken daarom bij de aanvraag den datum van het nummer te willen aangeven, daar anders toezending achterwege zal moeten blijven. De aanvraag dient ook vergezeld te zijn van het bedrag van f 0,15 per nummer, daar incasseeren van dergelijke kleine bedragen te kostbaar is.

De Uitgevers:

OOSTERBAAN & LE COINTRE.

Goes.

Mededelingen
Brug
Mevr.
Dr. B.
Des J.
Ermelo
's-Grav
Philade
Ds F.

Alle stu

Prof. D.

Zij, die
ontvange
nummers

INHOUD: H
een nieuw
begeerd. (L
de ziel. V.
Het raadse
Parkeeren:
Schetsen:
Muzikale K
schouw. —

Het kan
eschatologi
dieping hee
dan dankba
alleen mees
de publicat
o.m. dit v
gansche
ben te zien
dag werkt
Omdat er
(loon) daarc
houtos) esc
ning naar
van God n
de calafstr
komen voo
Wij belijde
laatste dag
de HEER
de laatste
grote vre
zijn.

En het fe
is niet iets
dijns zijn d
en heeft oc
hem beloo
beden en j
voltrekker
heen te di
met een
andere we
Ook Adam
ninkrijk“.

En waar
schiedenis
Jezus Chri
weer med
eenigheid
ook het gr
en hart te
systeem v
onze besch
dat wij da
neer dan
tologie ver
wij nooit
loovig den
baring Go
gaat onth
denkwerk
wingen“.